

**СИСТЕМНА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИНАМІКА СУЧАСНИХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Проаналізовано та узагальнено підходи до визначення етапів глобалізації, уточнено сутність та зміст глобалізації через співвідношення з поняттями інтернаціоналізації та інтеграції. Встановлено більш високу кореляційну залежність між значеннями індексу глобалізації KOF та глобального індексу інноваційного розвитку INSEAD для країн, високо інтегрованих у глобалізаційні процеси.

Ключові слова: глобалізація, інтернаціоналізація, інтеграція, глобальна економічна система, індекс глобалізації, глобальний індекс інноваційного розвитку.

Постановка проблеми. Пріоритетна роль економічної сфери в суспільному житті обумовила вирішальне значення економічної глобалізації, як невід'ємної складової загальносвітового глобалізаційного процесу. З урахуванням вимог міждисциплінарності, дослідженню проблем глобалізації світової економіки та формування глобальної економічної системи, а також особливостей впливу глобалізації на розробку стратегій конкурентоспроможності країн в умовах інноваційного розвитку, повинне передувати виявлення характеристик глобалізації як загальнонаукового аналітичного поняття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сформувався глибокі методологічні підходи до вивчення сутності глобалізації, викладені в працях економістів, соціологів, політологів, філософів, істориків - вчених Е. Азроянца, Б. Бади, К. Бейлі, У. Бека, О. Білоруса, Е. Гіденса, Р. Гілпіна, Д. Гольдблатта, В. Іноземцева, Т. Кальченка, Е. Макгрю, Ю. Макогона, Дж. Моделскі, К. Омае, Р. Робертсона, Дж. Розенау, В. Панькова, В. Сіденка, Дж. Томпсона, А. Філіпенка, Ф. Фукуями, П. Хелда, А. Хопкінса, О. Швиданенка, Ю. Шишкова та ін.

Незалежно від певних суперечностей та специфіки того або іншого підходу, більшість науковців визнають глобалізацію як об'єктивне комплексне геополітичне, гео економічне, геокультурне явище сучасного світу, рух людства до цілісної глобальної системи [1, с. 13]. Водночас трактування сутності та змісту глобалізації, так саме як визначення співвідношення з поняттям інтернаціоналізації, виявлення та оцінка впливу глобалізації на тенденції сучасного розвитку, потребують уточнення та поглибленого дослідження.

Постановка завдання. Дослідження спрямоване на уточнення сутності та змісту глобалізації з використанням системного методу,

через визначення ступеню інтегрованості країн світу до глобалізаційних процесів та зв'язку між показниками глобалізації на інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасний науковий пошук є неможливим без запровадження системної методології дослідження глобалізації, що інтегрує підходи до формування, організації, функціонування та розвитку світу як цілісної економічної, соціокультурної та політичної системи.

Початок системного дослідження формування глобального суспільства науковці пов'язують, перш за все, з концептуалізацією різниці між двома типами соціально - економічної організації, а саме: замкненою в межах національного господарства; та такою, що охоплює групи країн, регіони або навіть увесь світ [2]. Французький дослідник Ж. - М. Сіроен визначає глобалізацію як процес інтеграції національних економік [3]. З. Адаманова вбачає в глобалізації "всесвітній процес інтеграції, що має місце в різних сферах життя та діяльності людини" [4].

Слід виокремити два головних підходи до визначення етапів становлення та розвитку глобалізації.

Перший підхід - "історичний", згідно з яким витоки глобалізації слід шукати в минулому - в ХІХ ст., на рубежі ХV - ХVІ ст., або навіть в І - ІІ тисячолітті до н.е., отримав розвитку в роботах зарубіжних (Е. Хопкінс, К. Бейлі, Дж. Моделскі, Т. Девезас, У. Томпсон, Ю. Остерхаммер), та вітчизняних (А. Філіпенко) вчених. Науковці виокремлюють три (Т. Фрідман), чотири, або навіть шість (Г. Терборн) хвиль глобалізації. Грунтуючись на даних про динаміку співвідношення світового експорту та світового ВВП, обсягів іноземного капіталу, та притоку мігрантів до США, експерти Світового банку датують першу хвилю глобалізації 1870 - 1940 рр;

другу хвилю 1950 - 1980 рр.; третю хвилю - з 1980 р. [5, с. 23 - 32].

Другий підхід - "інтегральний", розглядає глобалізацію як виключно сучасне соціально - економічне явище, та пов'язує генезис глобалізації з останньою чвертю ХХ ст. Найбільш послідовно названого підходу притримуються А. Гальчинський, А. Геєць, Е. Гідденс, Д. Лук'яненко, А. Неклесса, К. Омає, І. Осадча, Дж. Розенау, Ф. Фукуяма, Ю. Шишков та інші.

Ми розглядаємо два названих підходи - "історичний" та "інтегральний" як такі, що не суперечать один одному, а висвітлюють логічно - поступальний характер формування, системність і комплексність загальної теорії глобалізації, генезис глобалізаційної парадигми суспільного розвитку. Якщо "історичний" підхід сформував уявлення про динамізм та історичний характер глобалізаційного процесу, то в межах "інтегрального" підходу відбулось усвідомлення явища глобалізації як такого.

Слід зазначити неповне використання сучасною наукою потенціалу діалектичного методу в дослідженнях глобалізаційної проблематики. Ми вважаємо обґрунтованим вивчення глобалізації з використанням базових категорій діалектики - безперервності та переривчастості (дискретності), які розкривають протилежні, але взаємопов'язані якості об'єктів та процесів.

Безперервність відображує органічну цілісність об'єкту або процесу, єдність та взаємозв'язок його складових, елементів, станів, необмеженість в часі та просторі, взаємну обумовленість ступенів еволюційного розвитку.

Переривчастість (дискретність, від лат. *discretus* - переривчастий, роздільний) показує просторово - часову локалізованість елементів, станів будь - якого об'єкту, процесу, та можливість їхнього існування як самостійних складових цілого.

Якщо звернутись до трактування глобалізації як цілісного явища та сутнісної характеристики світового соціально - економічного процесу, то слід припустити, що безперервність виражає єдність, взаємозв'язок та взаємообумовленість окремих етапів процесу глобалізації, який розгортається в часі та просторі, що є підґрунтям "історичного" підходу. В той час як дискретність заснована внутрішній диференційованості окремих стадій розвитку світової системи на шляху до глобальної цілісності, та відповідає "інтегральному" підходу до глобалізації як якісно нової стадії розвитку суспільства. Застосування адекватного категоріального апарату дозволяє обґрунтувати взаємодоповнюваність історичного та інтегрального підходів до історичних меж

глобалізації, зробити припущення про багатоваріантність майбутніх форм та проявів глобалізації за умови загальної цільової спрямованості на формування глобальної (загальнопланетарної) системи як "сукупного соціального організму" [6].

Тлумачення сутності та змісту глобалізації через терміни та поняття, пов'язані з рухом людства до цілісної глобальної системи, обумовлює інтеграційну домінанту процесу глобалізації.

Глобалізація розгортається через взаємодію двох альтернативних тенденцій: інтеграції та дезінтеграції [6]. В глобалізаційному контексті інтеграція виступає як становлення суперечливої цілісності світового соціально - економічного устрою, а дезінтеграція - як збереження відособленості та диференціації національно - державних, національно - економічних та цивілізаційно - культурних утворень. На будь - якому етапі розвитку суспільства присутність як інтеграційних, так й дезінтеграційних тенденцій є обов'язковою.

Емпіричний досвід дозволяє стверджувати про превалювання інтеграційних тенденцій над дезінтеграційними. З. Адаманова [4], Д. Лук'яненко [7], Т. Орехова [8], О. Швиданенко [9] вивчають нове явище у сфері міжнародних взаємодій - глобальну інтеграцію, яка має свою специфіку, сутнісні особливості, зростаючу концептуальну значущість для формування зовнішньої політики та зовнішньоекономічних стратегій усіх без винятку країн світу.

Одночасно різноманітність інтеграційних та дезінтеграційних тенденцій, а також їхнє різне співвідношення на окремих етапах обумовлює різноспрямованість вектору розвитку, та відповідно - різну спрямованість та інтенсивність глобалізації, а також дозволяє обґрунтувати твердження про нелінійність глобалізаційного розвитку.

Грунтуючись на узагальненні результатів попередніх досліджень, із застосуванням діалектичного, еволюційного та системного методів, ми розглядаємо глобалізацію в двоєдиному ракурсі, як:

- безперервно - дискретний нелінійний процес, тобто різноспрямований рух людського суспільства в економічній, політичній, соціокультурній, природно - екологічній площинах, що обумовлює послідовну зміну станів світової суспільної системи в часі та просторі, в напрямку досягнення граничної цілісності соціуму;

- результат процесу глобалізації - множини станів світової системи як соціального організму, утворених в результаті якісних змін усередині системи, що відбуваються періодичним чином та

обумовлюють кардинальне підвищення її цілісності (інтегрованості) в економічній, соціальній (соціокультурній), політичній площинах на певних темпорально - просторових ділянках соціально - економічного процесу.

Суперечлива взаємодія інтеграційних та дезінтеграційних тенденцій обумовлює не тільки позитивну динаміку соціально - економічного розвитку, а й підвищення економічної нестабільності, невизначеності глобального середовища. Загострення глобальних проблем обумовило необхідність адаптації концепції сталого розвитку до сучасних глобалізаційних викликів. Таке завдання було втілене в проекті "Глобальне моделювання процесів сталого розвитку в контексті безпеки населення земної кулі" під керівництвом академіка М. Згуровського [10].

Водночас глобалізація та сталий розвиток не можуть слугувати універсальними характеристиками нового етапу соціальних, економічних, політичних процесів у відокремленні від інноваційного розвитку. Визначальна роль інноваційних процесів як невід'ємної складової та рушійної сили соціально - економічного розвитку, роль інтелектуального капіталу та знань в умовах глобалізації обґрунтовано автором в роботах [11, 12].

З урахуванням складності та багатомірності зв'язків, що забезпечують цілісність світової системи за домінуючої ролі економічної складової, суттєве місце в методологічному фундаменті досліджень глобалізації та виявленні цільової спрямованості глобалізаційного процесу має зайняти соціоекономічна парадигма А. Етціоні [13], у відповідності до якої господарська система становить основу суспільства, але не є автономною від суспільства. Ефективна політика держави має враховувати вплив соціальних факторів на економічні процеси, та характер причинно - наслідкових зв'язків між економічними та неекономічними змінними [13].

Звідси вважаємо доцільним запровадити поняття інтегрального вектору світового соціально - економічного процесу, що є сумою різноспрямованих векторів суспільного розвитку, розташованих в економічній, соціальній, політичній, соціокультурній, природно - екологічній площинах в системі координат "глобальна цілісність" - "інноваційна динаміка" - "сталий розвиток", та визначає просування світової системи в часі та просторі вздовж нелінійної траєкторії, в напрямку глобальної економічної системи у відповідності до вимог інноваційного сталого розвитку.

Визначення цільового спрямування світового соціально - економічного процесу переважно

через економічний контекст підкреслює пріоритетне значення економічних складових, відносин та зв'язків, та відповідно - домінуючу роль економічної глобалізації в розвитку соціуму, в безпосередній єдності з соціальними факторами.

Відповідно, "історичний" підхід до хронологічних меж глобалізації дозволяє розглянути послідовність формування глобальної системи в русі - від утворення первісних її станів з низьким рівнем системності та інтегрованості внутрішніх зв'язків до переходу світової системи в якісно нові стани з більш високим рівнем системності та інтегрованості зв'язків.

В свою чергу, "інтегральний" підхід зосереджує увагу на результатах такого руху - станах, що виникають в результаті періодичних якісних змін усередині світової системи, спрямованих на кардинальне підвищення її цілісності в економічній, соціальній (соціокультурній), політичній площинах.

Згідно трактування глобалізації як безперервно - дискретного процесу, кожний період накопичення кількісних змін в світовій системі слід розглядати як окрему стадію, або етап глобалізації, що характеризує дискретність. На такій стадії відбуваються нелінійні різноспрямовані процеси розвитку. В результаті накопичення змін відбувається перехід до наступного стану з більш високим рівнем цілісності, що є свідченням безперервності.

Цільовим спрямуванням глобалізаційного процесу є досягнення граничної цілісності соціуму, а результатом - формування глобальної економічної системи, як цілісної єдності, в якій за методом наукової абстракції можуть бути відокремлені: економічна, соціальна (соціокультурна), політична, та ін. складові.

Представлення глобалізації як процесу та як результату вимагає уточнення змісту глобалізації через співвідношення із поняттям інтернаціоналізації.

Запропоноване автором трактування сутності глобалізації як дискретного нелінійного процесу, що визначає рух світової системи до граничної цілісності, та одночасно як досягнутого якісно нового інтегрального стану світової системи, дозволяє розглядати інтернаціоналізацію у співвідношенні з глобалізацією, в двох аспектах.

По - перше, як провідний інструмент, або засіб забезпечення руху суспільства вздовж інтегрального (глобалізаційного) вектору світового соціально - економічного процесу. Накопичення кількісних змін показників інтернаціоналізації призводить до розгортання інтеграційних процесів, та відповідно - до зміни якісних станів суспільства вздовж вектору глобалізації в напрямку зростання цілісності.

По - друге, як змістовну (кількісну)

характеристику глобалізації світової системи, що має різну інтенсивність, та відповідне - різне кількісне значення на окремих етапах розвитку суспільства. Вища цілісність світової системи виникає в результаті періодичного перетворення кількісних характеристик інтернаціоналізації соціально - економічних явищ та процесів на якісні характеристики глобалізації.

Ступінь глобалізації може бути визначений через відповідні кількісні значення показників інтернаціоналізації різних сфер суспільства на певних етапах розвитку.

Таким чином, якщо рух до системної цілісності в світовому масштабі, або глобальна інтеграція (що є якісним критерієм), складає сутність глобалізації, то інтернаціоналізація (кількісний критерій) складає її зміст.

Усвідомлення сутності та змісту глобалізації як комплексного явища, обумовило необхідність та можливість кількісних вимірювань глобалізації, вивчення її динаміки, здійснення порівняльного аналізу залучення до глобалізаційних процесів окремих країн та регіонів світу.

Аналіз та порівняння структури індексів глобалізації, розрахованих за різними методиками, дозволяє виявити еволюцію розуміння сутності та змісту глобалізації, методологічних підходів до її дослідження та оцінювання.

Індекс глобалізації А. Т. Kearney/Foreign Policy (АТК/FP Globalization Index дозволяє відстежити та оцінити динаміку глобалізації через поняття глобальної інтеграції, яке є багатоаспектним та поєднує політичну, економічну, соціальну та технологічну складові [14]. Індекс глобалізації розраховується для 72 країн світу, в яких мешкають 88% населення земної кулі та виробляється 97% світового ВВП.

Маастрихтський індекс глобалізації (Maastricht Globalisation Index, MGI) розрахований за методикою, розробленою фахівцями Міжнародного Центру інтегрованого оцінювання та стійкого розвитку (International Centre for Integrated Assessment and Sustainable Development, ICIS) Маастрихтського університету, Нідерланди. Окрім інтернаціоналізації торгівлі, руху фінансового капіталу та потоків інформації, показники глобалізації охоплюють соціальні та культурні зв'язки, туризм, політику, екологічні умови [15].

Ураховання екологічного впливу на біосферу Землі здійснюється через запроваджене в 1992 р. канадським науковцем Уільямом Різом поняття "екологічного сліду", що дозволяє виміряти вплив (тиск) на навколишнє середовище будь-якої людини, підприємства (організації), населеного пункту, країни, населення всієї планети [16]. Маастрихтський індекс є єдиним індексом

подібного виду, що ґрунтовним чином враховує екологічні наслідки глобалізації та роль окремих країн в "глобальному забрудненні" Земної кулі.

Індекс глобалізації KOF (Index of Globalization KOF) запроваджений в 2002 р. Розрахунок здійснюється за методикою Міжнародного рейтингового агентства Швейцарського Економічного інституту KOF [17]. В дослідженнях Уільяма Кларка, Піпа Норріса, Роберта Кеохана, Джозефа Най глобалізація концептуалізована як процес, що розмиває національні кордони, інтегрує національні економіки, культури, технології та методи регулювання й управління, продукує складні зв'язки взаємної залежності [17].

Динаміку індексу глобалізації KOF для світової економіки за період 1980 - 2007 рр., а також динаміку індексів економічної, політичної та соціальної глобалізації як складових інтегрального індексу надано на рис. 1.

Отримані дані підтверджують довгострокову тенденцію до підвищення рівня глобалізації, за наявності певних коливань в окремі роки.

Найвищу динаміку демонструє індекс економічної глобалізації, що підтверджує положення про визначальну роль економічної складової в загальносвітовому глобалізаційному процесі.

Порівняння ступеню інтегрованості країн до глобалізаційного процесу здійснюємо за допомогою співставлення значень інтегрального індексу глобалізації KOF станом на 2007 р. для різних країн. Згідно авторської методики, викладеної в роботі [19], за значеннями інтегрального індексу глобалізації країни світу було поділено на три групи (табл. 1).

До першої групи увійшли країни з високим значенням індексу глобалізації, яке становить 68,88 та більше. Крім того, виділено дві підгрупи: з достатньо високим значенням індексу (від 80,92) та з помірно високим значенням індексу (68,88 - 80,91).

Другу групу склали країни із середнім значенням індексу глобалізації. Критерієм віднесення країн до другої групи є значення індексу в діапазоні від 46,42 до 68,87. Цю групу також розподілимо на дві підгрупи:

- країни з високим середнім значенням індексу - від 57,65 до 68,87;

- країни з низьким середнім значенням індексу - від 46,42 до 57,64

Третю групу складають країни з низьким значенням індексу глобалізації - від 20,00 до 46,42. В цій групі також виділимо дві підгрупи:

- країни з помірно низьким значенням індексу - від 33,38 до 46,42;

- країни з дуже низьким значенням індексу - від 20,00 до 33,37.

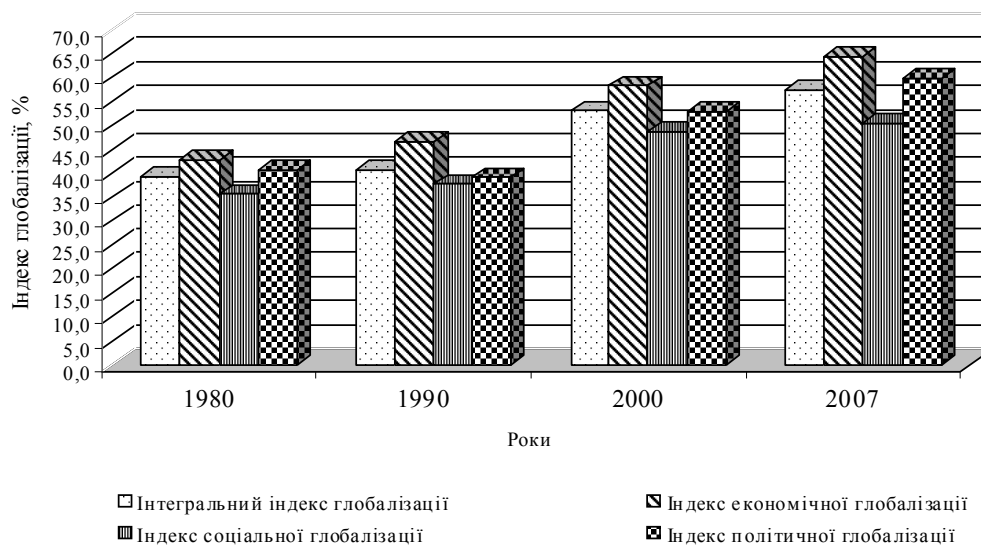

Рис. 1. Динаміка індексу глобалізації KOF за період 1980 - 2007 рр.
Складено за [17].

Країни першої групи (індекс глобалізації 68,88 та більше) знаходяться на високій стадії глобалізації, включаючи економічну, політичну та соціальну сфери та становлять "ядро" глобальної економічної системи.

Стосовно країн другої та третьої груп слід вести мову про нижчий ступінь глобалізації, із різним ступенем залучення певних секторів економіки та суспільства до глобалізаційних процесів та відповідно - до глобальної системи - від досить високого для країн із високим середнім значенням індексу глобалізації в діапазоні 57,65 - 68,87, що вказує на динамічне просування названих країн у напрямку інтеграції до глобальної системи, до низького рівня залучення до світових процесів країн - аутсайдерів, з дуже низьким значенням індексу в межах 20,00 - 33,37.

Під впливом глобалізації прискорюється динаміка інноваційного розвитку. В глобальному інтегрованому просторі утворюються сприятливі умови для розвитку інноваційної економіки. В свою чергу, доцільно припустити, що країни з інноваційно орієнтованими економіками більш активно залучені в глобалізаційні процеси.

Таке припущення підтверджують результати узагальнення результатів вимірювань рівнів глобалізації, та рівнів інноваційного розвитку країн, за аналітичними звітами та рейтингами міжнародних організацій та аналітичних центрів. Серед країн, що займають перші 15 позицій в світових рейтингах інноваційного розвитку, знаходяться: Швеція, Швейцарія, Данія, Фінляндія, Сінгапур, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, США, Канада, Японія, Велика Британія Південна Корея та ін.

Автором розраховано кореляційну залежність

між значеннями індексу глобалізації за рейтингом KOF - 2010 та глобального індексу інноваційного розвитку (Global Innovation Index 2009 - 2010), який публікує аналітичний центр Лозаннської школи бізнесу INSEAD, Швейцарія [18]. Коефіцієнт кореляції r розрахований для вибірки чисельністю 126 країн, для яких є дані щодо індексів глобалізації та інноваційного розвитку, та дорівнює 0,8264, що свідчить про високу щільність зв'язку між параметрами, що досліджуються.

Водночас розрахунок показав різну кореляційну залежність усередині груп країн з високим, середнім та низьким значенням індексу глобалізації:

- для групи країн з високим значенням індексу глобалізації $r = 0,5688$;
- для групи країн з середнім значенням індексу глобалізації $r = 0,5256$;
- для групи країн з низьким значенням коефіцієнту глобалізації $r = 0,4928$.

Виявлено, що зв'язок між рівнями глобалізації та інноваційного розвитку (або інноваційного потенціалу) є найвищим для високо глобалізованих країн та скорочується по мірі зниження рівня глобалізації.

Висновки. За результатами вивчення взаємозв'язку між показниками інноваційності та глобалізованості країн, можна зазначити, що вищі позиції в рейтингах інноваційного розвитку займають переважно високо інтегровані в глобалізаційні процеси (за значеннями інтегрального індексу глобалізації та / або індексу економічної глобалізації KOF) країни - Швейцарія, Сінгапур, Швеція, Нідерланди, Данія, Фінляндія та ін.

Отримані дані підтверджують припущення про

Класифікація країн за значенням індексу глобалізації KOF станом на 2008 р.

Групи за значенням IG KOF	Значення IG KOF	Країни
Країни з високим значенням IG KOF	68,88 та більше	Всього 43 країни
у тому числі:		
Країни з достатньо високим значенням IG KOF	80,92 та більше	Бельгія, Австрія, Нідерланди, Швейцарія, Швеція, Данія, Канада, Португалія, Фінляндія, Угорщина, Ірландія, Чеська Республіка, Франція, Люксембург, Іспанія, Словацька Республіка, Сінгапур, Німеччина, Австралія, Норвегія, Кіпр, Італія, Польща
Країни з помірно високим значенням IG KOF	68,88 - 80,91	Об'єднане Королівство, Нова Зеландія, Естонія, США, Словенія, Хорватія, Мальта, Греція, Болгарія, Литва, Чилі, Малайзія, Йорданія, Латвія, Ізраїль, Румунія, Ісландія, Бахрейн, Російська Федерація
Країни з середнім значенням IG OF	46,42 - 68,87	Всього 88 країн
в тому числі:		
Країни з високим середнім значенням IG KOF	57,65 - 68,87	Катар, Маврикій, Японія, Україна, Кувейт, Панама, Коста Рика, Сальвадор, Сербія, Ліван, Уругвай, Південна Африка, Ямайка, Туреччина, Півд. Корея, Боснія та Герцеговина, Таїланд, Молдова, Перу, Гондурас, Китай, ОАЕ, Македонія, Туніс, Домініканська Республіка, Єгипет, Грузія, Аргентина, Мексика, Мороко, Казахстан, Саудівська Аравія, Бразилія, Оман, Гватемала, Колумбія, Гвіана, Гренада, Фіджі, Киргизька Республіка, Тринідад і Тобаго, Філіппіни, Самоа, Індонезія
Країни з низьким середнім значенням IG KOF	46,42 - 57,64	Барбадос, Парагвай, Еквадор, Намібія, Нікарагуа, Замбія, Нігерія, Албанія, Азербайджан, Армєнія, Антигуа та Барбуда, Гана, Венесуела, Болівія, Бруней Даруссалам, Габон, Беліз, Пакистан, Шри Ланка, Ботсвана, Багами, Монголія, Беларусь, Кот – д' Івуар, Індія, Куба, Сейшели, Сенегал, Мозамбік, Камбоджа, Суринам, Гамбія, Кенія, Алжир, Вануату, Сирія, Того, В'єтнам, Ст. Лючія, Свазіленд, Зімбабве, Лівія, Джибуті, Ст. Вінсент та Гренадіни
Країни з низьким значенням KOF IG	20,00 - 46,42	Всього 48 країн
у тому числі:		
Країни з помірно низьким значенням KOF IG	33,38 - 46,42	Папуа Нова Гвінея, Малі, Аруба, Йемен, Домініканська Республіка, Нова Каледонія, Французька Полінезія, Уганда, Ст. Кітс, Малаві, Ангола, Макао (Китай), Камерун, Буркіна Фасо, Мальдіви, Мавританія, Бенін, Лесото, Чад, Гвінея, Мадагаскар, Узбекистан, Бангладеш, Капе Верде, Сьєрра Леоне, Туркменістан, Ефіопія, Республіка Конго, Руанда, Танзанія, Непал, Іран, Гвінея – Бісау, Гаїті, Нігер, Судан, Таджикистан, Демократична Республіка Конго
Країни з дуже низьким значенням KOF IG	20,00 - 33,37	Бурунді, Центральна - Африканська Республіка, Нідерландські Антильські о-ви, Сан Томе та Принсіпі, Тонга, Коморські о-ви, Бхутан, Еритрея, Лаос, Екваторіальна Гвінея, Соломонови о-ви, Кирибаті, М'янма

Розроблено та складено автором за [17]

те, що країни з інноваційно орієнтованими економіками більш активно залучені в глобалізаційні процеси, і навпаки - в глобалізованому просторі створюються більш сприятливі умови для інноваційного розвитку.

Подальше дослідження має бути спрямоване на вивчення взаємозв'язку між показниками глобалізації, інноваційності, конкурентоспроможності та сталого розвитку для країн світу, та обґрунтування спрямованості та змісту стратегій конкурентоспроможного розвитку країн в залежності від їх місця в координатах "стійкий розвиток" - "глобальна цілісність" - "інноваційна динаміка".

Список літератури

1. Глобальна економіка: [навчальний посібник] / П. П. Мазурок, Б. М. Одягайло, В. В. Кулішов, О. М. Сазонець. - Львів: "Магнолія 2006", 2009. - 208 с.
2. Иванов Д.В. Эволюция концепций глобализации [Электронный ресурс] / Д.В. Иванов - Режим доступа: - http://www.soc.pu.ru/publications/pts/ivanov_3.shtml
3. Siroen J. - M. L'international n'est pas le global: Pour un usage raisonne du concept de globaliiation // Revue d economie politique. - P. 2004. - A. 114, №6. - P. 681 - 698.
4. Адаманова З. О. Глобальная интеграция: концептуальные основы явления // Культура народов Причерноморья. - 2005. - № 63. - С. 26-30.
5. Globalization, Growth and Poverty: Building an Inclusive World Economy. A World Bank Policy Research Report. / The International Bank for Reconstruction and Development. - Oxford University Press. - 2002. - 192 P.
6. Азроянц Э.А. Глобализация как процесс [Электронный ресурс] / Э.А. Азроянц - Режим доступа: - http://www.xrh.ru/e107_plugins/content/content.php?content.4
7. Лук'яненко Д. Г. Глобальна економічна інтеграція: Монографія / Д.Г. Лук'яненко. - К.: КНЕУ, 2008. - 242 с.
8. Орехова Т.В. Транснаціоналізація економічних систем в умовах глобалізації: Монографія / Під ред .проф. Ю.В. Макогона. - Донецьк: ДонНУ, 2007. - 394 с.
9. Швиданенко О. А. Глобальна конкурентоспроможність: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / О. А. Швиданенко. - К.: КНЕУ, 2007. - 312 с.
10. Згуровский М.З, Гвишиани А.Д. Глобальное моделирование процессов устойчивого развития в контексте качества и безопасности жизни людей. / М.З. Згуровский. - К., НТТУ "КПИ", Политехника, 2008. - 331 с.
11. Тараненко І.В. Фактори забезпечення інноваційної конкурентоспроможності країн у глобальній економічній системі / І.В. Тараненко // Академічний огляд. Економіка і підприємництво: Науково-практичний журнал.- ДУЕП. Дніпропетровськ, - 2010. - №2 - С. 160 - 167.
12. Тараненко І.В., Власова - Захарченко М.С. Інноваційно - інтеграційні аспекти глобалізації світової економіки / І.В. Тараненко // Європейський вектор економічного розвитку: збірник наукових праць. - Вип. 2 (9). - Д.: Вид-во ДУЕП, 2010. - С. 198 - 210
13. Этциони А. Социоэкономика: дальнейшие шаги / Амитай Этциони // Экономическая социология. - Т.3 - №1. - 2002. -С. 65 - 71.
14. The Globalization Index. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.foreignpolicy.com/articles/2007/10/11/the_globalization_index_2007
15. Maastricht Globalization Index. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.globalisationindex.info/MGI/MGI.html>
16. Rees, W.E. 2006. "Ecological Footprints and Bio-Capacity: Essential Elements in Sustainability Assessment." Chapter 9 in Jo Dewulf and Herman Van Langenhove (eds) Renewables-Based Technology: Sustainability Assessment, Chichester, UK: John Wiley and Sons. PP. 143-158.
17. KOF Index of Globalization 2010. Press Release [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://globalization.kof.ethz.ch>.
18. Global Innovation Index 2009 - 10 [Електронний ресурс] / INSEAD - 2010. - Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org/gii/main/reports/index.cfm/>
19. Тараненко І.В. Неоднорідність суб'єктно - просторової структури глобальної економічної системи / І.В. Тараненко, Ю.К. Тараненко // Економічний простір. - 2011. - №52.

Аннотация

Ірина Тараненко

**СИСТЕМНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ И ДИНАМИКА
СОВРЕМЕННЫХ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

Проанализированы и обобщены подходы к выделению этапов глобализации, уточнены сущность и содержание глобализации через соотношение с понятиями интернационализации и интеграции. Установлена более высокая корреляционная зависимость между значениями индекса глобализации KOF и глобального индекса инновационного развития INSEAD для стран, наиболее интегрированных в глобализационные процессы.

Ключевые слова: глобализация, интернационализация, интеграция, глобальная экономическая система, индекс глобализации, глобальный индекс инновационного развития.

Summary

Iryna Taranenko

**THE SYSTEM METHOD OF RESEARCH AND DYNAMICS OF MODERN
GLOBALIZATION PROCESS**

The approaches to the interpretations of the stages of globalization are analyzed and generalized. The essence and content of globalization are defined through the connection with the terms internationalization and integration. The high correlation between Index of Globalization KOF and Global Innovation Index INSEAD is established for the countries highly integrated into globalization process.

Key words: globalization, internationalization, integration, global economic system, Index of Globalization, Global Innovation Index.